

Teledocència en la Universitat. COMUNICAT DE LA COORDINADORA ESTATAL DE INVESTIGACIÓN Y UNIVERSIDADES DE LA CGT

La crisi del coronavirus ha imposat el teletreball entre un sector de la classe treballadora. Administracions i entitats privades han aprofitat que la situació d'emergència ha reduït la capacitat de pressió i negociació de la classe treballadora per a implantar el teletreball amb un minvament dels drets laborals. En el sector de la docència aquestes transformacions són generalitzades. El discurs oficial presenta el teletreball com una adaptació necessària als requeriments de la crisi sanitària, alhora que encoratja un discurs social en el qual s'associa la digitalització del treball a la modernització de l'estructura productiva. De fet, en molts casos l'ensenyament telemàtic es planteja com una proposta de futur que substitueix totalment o parcialment la presencial. Des de la coordinadora d'investigació i universitats de CGT volem qüestionar les conseqüències que per a estudiants i professorat té la implementació d'aquest model, particularment en l'àmbit de la universitat.

En primer lloc, l'actual model d'ensenyament a distància **redueix l'aprenentatge a la transmissió de coneixements**, obviant múltiples aspectes cognitius i relacionals que conflueixen en l'experiència formativa. L'educació suposa també la construcció d'una comunitat interactiva i afectiva sense la qual és impossible comprendre el procés pedagògic. Enfront de les classes presencials, caracteritzades per l'abundància d'informació visual, auditiva i gestual que prové de l'alumnat, les classes virtuals no generen cap d'aquestes informacions. És molt complicat dirigir-se a un alumne en particular, així com comprovar si les idees han sigut compreses. Es parla en un espai quasi sense retroalimentació, per a una pantalla que actua com un mur opac.

La teledocència **atomitza la comunitat educativa, aprofundeix en la desigualtat i promou la competitivitat entre els estudiants i les estudiantes**. D'una banda, es dilueixen les dinàmiques d'aprenentatge col·lectiu que es generen a l'aula malgrat els problemes implicats per les ràtios excessives. Per una altra, part de l'alumnat corre el risc de quedar enrere per les dificultats per a accedir a les tecnologies i els recursos materials requerits per la digitalització domèstica de l'ensenyament.

El model actual de teledocència aprofundeix en el procés de precarització de les condicions de treball que el professorat porta anys patint. En allò més immediat, els professors han d'assumir unes despeses (internet, llum, calefacció, etc.) que fins ara assumia l'administració. A més, s'ha produït una desregulació dels horaris laborals i una extensió de la jornada laboral que fan la conciliació impossible. El professorat s'ha vist sotmès a un doble règim de confinament: el que aconsella o obliga a romandre a casa i el que exigeix encadenar-se a l'ordinador per a fer un treball intensificat, amb conseqüències psicològiques afegides derivades de la sobre-exposició a les pantalles.

La docència a distància, a més, serveix com a excusa addicional per a aprimar les plantilles -ja summament minvades i precaritzades- del professorat universitari i perjudicar les condicions en què imparteix els seus coneixements. La teledocència fa desaparèixer la limitació en el nombre d'alumnes imposada per la grandària de les aules i permet augmentar les ràtios en les classes teòriques fins a nivells que abans no es contemplaven. La modalitat híbrida de docència (presencial/ telemàtica) pot,

a més, crear un buit interpretatiu respecte de com comptabilitzar les hores de treball impartides virtualment: tindran aquestes hores el mateix valor que les presencials?, com s'ajustarà la plantilla a aquesta nova realitat virtual de la universitat?, com es determinarà la grandària dels grups?, es tindrà en compte per fer-ho no sobrecarregar encara més de treball al professorat?

Davant d'aquesta situació, la capacitat de resposta de les persones treballadores i de l'alumnat es veu igualment minvada. La connectivitat digital genera una il·lusió d'hiperconnexió i fins i tot de realitat augmentada que, no obstant això, dificulta les formes d'associació i d'organització sobre el terreny. Això impedeix a treballadors i treballadores i estudiants lluitar de manera més efectiva pels seus drets. Com comentàvem a propòsit de la relació entre docència i comunitat educativa, la presencialitat implicada per compartir espais de treball resulta irreemplaçable a l'hora de constituir els vincles polítics i afectius que requereixen aquestes lluites.

Finalment, el teletreball integra el que algunes veus han denominat com la doctrina del xoc digital associada a les solucions que es plantegen davant de les conseqüències de la pandèmia. La virtualització de la docència afavoreix l'acumulació de dades pels grans monopolis del capitalisme informacional (Microsoft, Google, etc.), que s'apropien de manera gratuïta del nostre treball. A més, desvia recursos des de les universitats públiques a les corporacions capitalistes mitjançant la contractació de servidors i programes de pagament, que dificulten la implantació i l'ús de programari lliure.

Davant de totes aquestes crítiques, les universitats i les administracions públiques no aporten informacions clares i solucions raonables, sinó improvisació i plantejaments poc madurs que obrin una sèrie d'interrogants preocupants. Necessitem activar un debat entre la comunitat educativa sobre aquests problemes educatius i laborals, que transforme en demandes concretes la consciència, bastant difosa entre el professorat, de què la teledocència ha suposat una intensificació del treball. La docència virtual no porta un escenari paradisiac per a la reflexió i el pensament, sinó per al sobretreball, l'autoexplotació i la invasió de l'àmbit de la vida quotidiana. Des de la coordinadora d'investigació i universitats de CGT, volem fer arribar a la comunitat universitària i als seus treballadors la nostra preocupació pels efectes negatius que ja s'estan verificant i difondre la necessitat d'analitzar-los detalladament. Es tracta d'evitar que aquesta situació sobrevinguda redunde en la precarització de les condicions materials en què s'exerceix la docència universitària, amb els perjudicis per a estudiants i professors que denunciem en aquest comunicat.

CGT-PV UV Podeu enviar qualsevol opinió o consulta a cgt@uv.es

Teledocencia en la Universidad. COMUNICADO DE LA COORDINADORA ESTATAL DE INVESTIGACIÓN Y UNIVERSIDADES DE LA CGT

La crisis del coronavirus ha impuesto el teletrabajo entre un sector de la clase trabajadora. Administraciones y entidades privadas han aprovechado que la situación de emergencia ha reducido la capacidad de presión y negociación de la clase trabajadora para implantar el teletrabajo con una merma de los derechos laborales. En el sector de la docencia estas transformaciones están siendo generalizadas. El discurso oficial presenta el teletrabajo como una adaptación necesaria a los requerimientos de la crisis sanitaria, a la vez que alienta un discurso social en el que se asocia la digitalización del trabajo a la modernización de la estructura productiva. De hecho, en muchos casos la enseñanza telemática se plantea como una propuesta de futuro que sustituye total o parcialmente a la presencial. Desde la coordinadora de investigación y universidades de CGT queremos cuestionar las consecuencias que para estudiantes y profesorado está teniendo la implementación de ese modelo, particularmente en el ámbito de la universidad.

En primer lugar, el actual modelo de enseñanza a distancia **reduce el aprendizaje a la transmisión de conocimientos**, obviando múltiples aspectos cognitivos y relacionales que confluyen en la experiencia formativa. La educación supone también la construcción de una comunidad interactiva y afectiva sin la cual es imposible comprender el proceso pedagógico. Frente a las clases presenciales, caracterizadas por la abundancia de información visual, auditiva y gestual proveniente del alumnado, las clases virtuales no generan ninguna de estas informaciones. Es muy complicado dirigirse a un alumno en particular, así como comprobar si las ideas han sido comprendidas. Se habla en un espacio casi sin retroalimentación, para una pantalla que actúa como un muro opaco.

La teledocencia **atomiza la comunidad educativa, ahonda en la desigualdad y promueve la competitividad entre los y las estudiantes**. Por un lado, se diluyen las dinámicas de aprendizaje colectivo que se generan en el aula a pesar de los problemas implicados por las *ratios* excesivas. Por otro, parte del alumnado corre el riesgo por quedar atrás por las dificultades para acceder a las tecnologías y los recursos materiales requeridos por la digitalización doméstica de la enseñanza.

El modelo actual de teledocencia ahonda en el proceso de precarización de las condiciones de trabajo que el profesorado lleva años sufriendo. En lo más inmediato, los profesores deben asumir unos gastos (internet, luz, calefacción, etc.) que hasta ahora asumía la administración. Además, se ha producido una desregulación de los horarios laborales y una extensión de la jornada laboral que hacen la conciliación imposible. El profesorado se ha visto sometido a un doble régimen de confinamiento: el que aconseja u obliga a permanecer en casa y el que exige encadenarse al ordenador para realizar un trabajo intensificado, con consecuencias psicológicas añadidas derivadas de la sobre-exposición a las pantallas.

La docencia a distancia, además, está sirviendo como excusa adicional para adelgazar las plantillas -ya sumamente mermadas y precarizadas- del profesorado universitario y perjudicar las condiciones en que imparte sus conocimientos. La teledocencia hace desaparecer la limitación en el número de

alumnos impuesta por el tamaño de las aulas y permite aumentar las ratios en las clases teóricas hasta niveles que antes no se contemplaban. La modalidad híbrida de docencia (presencial/ telemática) puede, además, crear un vacío interpretativo respecto a cómo contabilizar las horas de trabajo impartidas virtualmente: ¿tendrán estas horas el mismo valor que las presenciales?, ¿cómo se ajustará la plantilla a esta nueva realidad virtual de la universidad?, ¿cómo se determinará el tamaño de los grupos?, ¿se tendrá en cuenta para ello no sobrecargar aún más de trabajo al profesorado?

Frente a esta situación, la capacidad de respuesta de las personas trabajadoras y del alumnado se ve igualmente mermada. La conectividad digital genera una ilusión de hiperconexión e incluso de realidad aumentada que, sin embargo, dificulta las formas de asociación y de organización sobre el terreno. Esto impide a trabajadores y trabajadoras y estudiantes luchar de modo más efectivo por sus derechos. Como comentábamos a propósito de la relación entre docencia y comunidad educativa, la presencialidad implicada por compartir espacios de trabajo resulta irremplazable a la hora de constituir los vínculos políticos y afectivos que requieren estas luchas.

Finalmente, el teletrabajo integra lo que algunas voces han denominado como la doctrina del *shock* digital asociada a las soluciones que se están planteando frente a las consecuencias de la pandemia. La virtualización de la docencia favorece la acumulación de datos por los grandes monopolios del capitalismo informacional (Microsoft, Google, etc), que se apropian de modo gratuito de nuestro trabajo. Además, desvía recursos desde las universidades públicas a las corporaciones capitalistas mediante la contratación de servidores y programas de pago, que dificultan la implantación y el uso de software libre.

Frente a todas estas críticas, las universidades y las administraciones públicas no están aportando informaciones claras y soluciones razonables, sino improvisación y planteamientos poco maduros que abren una serie de interrogantes preocupantes. Necesitamos activar un debate entre la comunidad educativa sobre estos problemas educativos y laborales, que transforme en demandas concretas la conciencia, bastante difundida entre el profesorado, de que la teledocencia ha supuesto una intensificación del trabajo. La docencia virtual no trae un escenario paradisiaco para la reflexión y el pensamiento, sino para el sobretrabajo, la autoexplotación y la invasión del ámbito de la vida cotidiana. Desde la coordinadora de investigación y universidades de CGT, queremos hacer llegar a la comunidad universitaria y a sus trabajadores nuestra preocupación por los efectos negativos que ya se están verificando y difundir la necesidad de analizarlos pormenorizadamente. Se trata de evitar que esta situación sobrevenida redunde en la precarización de las condiciones materiales en que se ejerce la docencia universitaria, con los perjuicios para estudiantes y profesores que denunciamos en este comunicado.

CGT-PV UV Podéis enviar cualquier opinión o consulta a cgt@uv.es